

Dostępność witryn internetowych instytucji publicznych dla osób niepełnosprawnych

Sierpień 2013 r.

Ocena zgodności z międzynarodowym standardem WCAG 2.0 oraz polskimi regulacjami prawnymi.

Raport Fundacji Instytut Rozwoju Regionalnego

Opracowanie: Michał Dziwisz, Piotr Witek

Patronat:

RZECZNIK PRAW OBYWATELSKICH

Kraków, Sierpień 2013 r.

Spis treści

1. Wstęp	3
2. Metodologia raportu	6
Rodzaje analiz dostępności	6
Badania w liczbach	8
Analizowane serwisy	8
WCAG 2.0	9
3. Wyniki badania	10
Generalna ocena dostępności witryn internetowych instytucji publicznych ...	10
Częstotliwość występowania oraz charakterystyka poszczególnych barier w dostępie do informacji	12
Obecność etykiet formularzy	12
Poprawność nagłówek	12
Obecność nawigacji w tym samym miejscu	13
Unikalność identyfikatorów HTML	14
Unikalność metadanych	15
Kontrast elementów tekstowych	16
Dostępność CAPTCHA.....	17
Wyróżnienia	17
Obecność deskryptorów mediów	18
Możliwość ominięcia powtarzalnych bloków	19
Prymitywne formatowanie	20
Obecność bloku informującego o lokalizacji w obrębie strony	21
Poprawność HTML.....	21
Zrozumiałość tekstu	22
Topologia linków	23
Mruganie elementów	24
Dostępność bez JavaScript	25
Dostępność linków	25
Arkusze CSS.....	26
Poprawność linków.....	27
Dostępność plików PDF	27
Zestawienie błędów	29
Zestawienie wyników badań	31
Przykłady najwyższej oraz najniższej ocenionych serwisów	33
Najwyższej ocenione serwisy.....	33
Najniższej ocenione serwisy	36
4. Podsumowanie	39

1. Wstęp

Aktualny raport jest opracowaniem porównawczym, weryfikującym zmiany zachodzące w dostępności polskiego internetu na przestrzeni pierwszego półrocza 2013 r. Do jego opracowania użyte zostały dane z raportu ["Dostępność witryn internetowych instytucji publicznych dla osób niepełnosprawnych - Kwiecień 2013 r."](#), opublikowanego na podstawie analiz przeprowadzonych w ostatnim kwartale 2012 r. oraz wyniki nowego badania przeprowadzonego w lipcu 2013 r.

Minęło już siedem lat od odbywającej się w Rydze (11 czerwca 2006 r.), konferencji ministerialnej „ICT na rzecz zintegrowanego społeczeństwa informacyjnego” (ang. „ICT for an inclusive society”), na której ministrowie UE, w tym także Polski, podpisali deklarację zobowiązującą sygnatariuszy do zapewnienia pełnej dostępności wszystkich publicznych witryn internetowych zgodną z wytycznymi konsorcjum [W3C \(World Wide Web Consortium\)](#).

Dostępny serwis internetowy oznacza możliwość korzystania z opublikowanych w nim treści jak największej liczbie użytkowników w jak największym zakresie. Pozwala na uniwersalne, wygodne i intuicyjne użytkowanie jego zasobów. Dzięki takiemu podejściu, z dostępnych witryn internetowych mogą korzystać wszystkie osoby tzw. cyfrowo wykluczone. Do tej grupy należą niepełnosprawni sensorycznie (ludzie niewidomi, niedowidzący, głusi, niedosłyszący oraz głucho-niewidomi), niepełnosprawni manualnie (osoby z najróżniejszymi ograniczeniami ruchowymi), niepełnosprawni intelektualnie, seniorzy, obcokrajowcy, ludzie o niższym wykształceniu oraz osoby niezamożne. W ostatnich latach grupę osób wykluczanych zasilają tysiące użytkowników nowoczesnych, głównie mobilnych technologii.

Funkcjonujące w Polsce regulacje prawne bardzo precyzyjnie określają zakres udostępniania informacji publicznej. Zgodnie z nakazem ustawy z dnia 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej z późn. zm., wszystkie informacje o sprawach publicznych podlegają udostępnieniu. Zobowiązane do udostępniania informacji publicznej są władze publiczne oraz inne podmioty realizujące zadania publiczne.

Ustawa wyraźnie stwierdza, iż każdemu przysługuje prawo dostępu do informacji publicznej. Dostęp ten należy rozumieć w kategoriach równego dostępu gwarantowanego art. 32.1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej¹.

Ustawa z dnia 3 grudnia 2010 r. o wdrożeniu niektórych przepisów Unii Europejskiej w zakresie równego traktowania doprecyzowuje pojęcia dyskryminacji pośredniej, bezpośredniej i molestowania. Nowe przepisy obejmują działaniami antydyskryminacyjnymi wszystkich oferujących swoje usługi publicznie. Regulacje ustanawiają zasadę równego traktowania i środki prawne dla jej ochrony.

Znowelizowany art. 18 ustawy o informatyzacji działalności podmiotów realizujących zadania publiczne nakazuje publikowanie informacji w formie dostępnej dla osób niepełnosprawnych. W [rozporządzeniu wykonawczym](#) do art. 18 ustawy, §19, przyjęto iż strony internetowe muszą być zgodne ze standardami określonymi w [WCAG 2.0 \(Web Content Accessibility Guidelines\)](#) wydanymi przez World Wide Web Consortium na poziomie AA. Rozporządzenie, które weszło w życie z dniem 30 maja 2012 r. ustanawia okres dostosowania publicznych serwisów internetowych do końca kwietnia 2015 r. Ponadto, wszystkie nowo powstające serwisy, od wejścia w życie rozporządzenia, muszą spełniać jego wytyczne.

Szereg przepisów Unii Europejskiej, m.in. Europejska Agenda Cyfrowa (KOM (2010) 245 – pkt. 2.6) określają zakres udostępniania elektronicznych treści dla osób niepełnosprawnych. W szczególności publicznych stron internetowych oraz usług internetowych w UE, które są ważne dla pełnego uczestnictwa w życiu publicznym. Ponadto [Konwencja Narodów Zjednoczonych o Prawach Osób Niepełnosprawnych](#) zawiera zobowiązania dotyczące dostępności (art. 9 oraz art. 21).

Pomimo tak szerokiego wachlarza regulacji prawnych, poziom dostępności publicznych witryn internetowych nadal pozostawia wiele do życzenia. Fundacja Instytut Rozwoju Regionalnego przeprowadzając liczne szkolenia dla pracowników administracji publicznej, m.in. w trakcie realizacji projektu „Samorząd Równych Szans”, uczelni wyższych oraz innych instytucji zainteresowanych zwiększeniem

---

¹ Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej, Art. 32.1

Wszyscy są wobec prawa równi.

Wszyscy mają prawo do równego traktowania przez władze publiczne.

Każdy człowiek podlegający jurysdykcji państwa Polskiego, niezależnie od swojego wieku, płci, wykształcenia, wyznania czy niepełnosprawności musi być równo traktowany przez władze i instytucje publiczne.

poziomu dostępnosci ich uslug elektronicznych, regularnie spotyka sie z osobami odpowiedzialnymi za funkcjonowanie i prowadzenie serwisow internetowych. Kilkuletnia praktyka pokazuje, iz problemu nie stanowi brak srodkow finansowych, tudziez brak dobrej woli. Najwiekszym klopotem jest brak swiadomosci potrzeb osob wykluczonych cyfrowo oraz brak podstawowej wiedzy na temat tworzenia dostepnych witryn internetowych.

Niniejszy raport jest efektem juz drugiego, tak duzego i kompleksowego, badania dostepnosci publicznych serwisow internetowych. Analiza zostalo objetych 3000 portali. Dopiero tak duze badanie jest w stanie ukazac prawdziwy poziom dostepnosci publicznych serwisow internetowych oraz skale zjawiska cyfrowego wykluczenia w Polsce.

Zadaniem drugiego juz raportu „Dostepnosc witryn internetowych instytucji publicznych dla osob niepełnosprawnych” oprócz zwrócenia uwagi na najczesciej wystepujace nieprawidlowosci w budowie serwisow internetowych, wskazania najbardziej powszechnych barier na jakie napotykaja osoby niepełnosprawne przy probach zapoznania sie z informacja publiczna jest okreczenie tempa i kierunku zmian w zakresie udostepniania publicznych serwisow internetowych.

Wczesniejszy raport z kwietnia 2013 r. byl elementem projektu majacego za zadanie zwiakszyc powszechna swiadomosc potrzeb osob niepełnosprawnych w cyfrowej przestrzeni publicznej. W ramach projektu, po przebadaniu 3100 publicznych serwisow internetowych, kazda jednostka objeta analiza otrzymala raport z badania. Oprócz oceny poziomu dostepnosci oraz wskazówek jak nalezy poprawic odnalezione nieprawidlowosci, wszystkie podmioty otrzymały mozliwosc nieodplatnego skorzystania z punktu konsultacyjnego, gdzie mogly uzyskac dokladne informacje i instrukcje jak mozna zwiakszyc poziom dostepnosci ich serwisow internetowych. Dodatkowo, na stronach [Forum Dostepnej Cyberprzestrzeni](#) zostaly opublikowane na otwartych licencjach Creative Commons, materiały edukacyjne z zakresu udostepniania informacji publicznej, a takze bezplatne narzedzia do samodzielnej kontroli poziomu dostepnosci dowolnej strony internetowej.

Calosc projektu finansowana byla ze srodkow Banku Gospodarki Zywosciowej.

Biezacy raport, oprócz zaktualizowanych informacji z pierwszego badania, zawiera zestawienie jakoosciowe zmian i trendow zachodzacych na przestrzeni szesciu miesiecy w zakresie dostepnosci internetowych serwisow administracji publicznej, a

także na ich podstawie, prognozy i szacunki stanu dostępności publicznych witryn internetowych na koniec kwietnia 2015 r.

2. Metodologia raportu

Badanie poziomu dostępności publicznych serwisów internetowych zostało przeprowadzone z wykorzystaniem narzędzia www.validator.utilitia.pl.

Narzędzie Utilitia umożliwia automatyczne zbadanie określonych wytycznych standardu WCAG 2.0 (Web Content Accessibility Guidelines) oraz zgodność z rozporządzeniem Rady Ministrów z dn. 12 kwietnia 2012 r.

Obok typowych barier w dostępie do informacji definiowanych przez WCAG 2.0, jak nieprawidłowy kontrast czy brak tytułów poszczególnych podstron, narzędzie sprawdza także poprawność specyfikacji technologii użytej do stworzenia portalu, m.in. języka HTML czy arkuszy CSS. Badając te ostatnie, odwołuje się do walidatorów udostępnionych przez konsorcjum W3C.

Analiza usługą Utilitia jest procesem automatycznym, który umożliwia przebadanie praktycznie każdej podstrony danego serwisu. Na podstawie analizy kodu źródłowego generowany jest raport ogólny, zawierający ocenę w skali od 0,0 do 10,0 pkt. określającą poziom dostępności portalu, gdzie wartość poniżej 5 pkt. oznacza serwis zupełnie niedostępny, między 5 a 7 pkt. trudno dostępny oraz powyżej 7 pkt. serwis, w którym sporadycznie mogą występować problemy z dostępnością informacji.

Wraz z raportem ogólnym powstaje raport szczegółowy zawierający dokładne informacje na temat odnalezionych błędów, a także wskazówki umożliwiające ich usunięcie.

Rodzaje analiz dostępności

W tym miejscu należy zwrócić uwagę na różnice między badaniem automatycznym a analizą klasyczną, wykonywaną przez zespół ekspertów.

Badanie automatyczne daje możliwość przeprowadzenia zupełnie obiektywnej analizy, wolnej od subiektywnych odczuć. Jest kompleksowe, szybkie i powtarzalne. Umożliwia w ciągu kilku godzin dokładne przebadanie praktycznie każdej podstrony analizowanego serwisu.

Klasyczne badanie dostępności polega na wytypowaniu do analizy od kilku do kilkunastu podstron danego portalu. Wskazane lokalizacje poddawane są przez ekspertów gruntownemu badaniu pod kątem dostępności technologicznej oraz przez osoby niepełnosprawne, badaniu szeroko rozumianej dostępności, tzw. user experience. Badanie jednego serwisu, w zależności od stopnia szczegółowości, zazwyczaj trwa od kilku do kilkunastu dni.

Obie formy posiadają swoje wady i zalety. Analiza automatyczna zwraca uwagę tylko na zaprogramowane kwestie. Nie bierze pod uwagę indywidualnych odczuć, użyteczności i subiektywnych oczekiwań użytkownika. Wszystkie te elementy mają istotny wpływ na poziom dostępności serwisu. Analiza klasyczna z konieczności musi ograniczać się do kilkunastu podstron portalu, co pozwala na uzyskanie jedynie orientacyjnej oceny faktycznego poziomu dostępności. Inną wadą klasycznej formy badania są subiektywne oceny audytorów. Ocen tych nie można w żaden sposób zweryfikować czy powtórzyć. Wielokrotnie dochodziło do sytuacji gdzie dany serwis uznawany był przez jeden podmiot audytujący za dostępny, a w tym samym czasie inny wskazywał go jako typowy przykład barier w dostępie do informacji.

Optymalnym rozwiązaniem przy ocenie poziomu dostępności serwisu internetowego jest jednoczesne wykorzystanie zarówno analizy automatycznej, badania eksperckiego, jak i user experience. Ten sposób umożliwia wykrycie barier w dostępie do informacji w obrębie całego serwisu oraz zwrócenie uwagi na szczególne potrzeby różnych grup osób wykluczonych. Jest najbardziej kompleksową formą badania dostępności.

Z uwagi na ilość badanych serwisów internetowych, oraz sposobność wykonania powtórnej analizy weryfikującej przyjęto, iż na potrzeby projektu zwiększającego powszechną świadomość z zakresu dostępności cyfrowej przestrzeni publicznej, badanie automatyczne stanowić będzie optymalne rozwiązanie.

Badania w liczbach

Pierwszym badaniem, przeprowadzonym w ostatnim kwartale 2012 r., objętych zostało 3100 publicznych serwisów internetowych. W kolejnej edycji przebadanych zostało 3000 portali. Różnica wynika z faktu, iż w momencie przeprowadzania powtórnej analizy, część pierwotnie badanych serwisów przechodziła przebudowę lub była niedostępna z innych powodów.

W obu badaniach, z każdego objętego nim portalu przeanalizowanych zostało 50 podstron, zaczawszy od strony głównej jako pierwszej i kierując się w głąb serwisu. Skalę przedsięwzięcia obrazować może czas, gdzie pomimo automatyzacji całego procesu, pierwsze badanie trwało równe 3 miesiące, od początku października do końca grudnia 2012 r. Chcąc wykonać podobną analizę metodą user experience, poświęcając jedynie 3 roboczo dni na każdy serwis, lecz pracując 24 godziny na dobę, badanie trwałoby ponad rok i dwa miesiące. Druga edycja badania zajęła jedynie miesiąc, od 3 do 31 lipca br. Krótszy czas automatycznego badania jest efektem zoptymalizowania działania samej usługi Utilitia.

Analizowane serwisy

Jeszcze do niedawna szacowano, iż w Polsce jest około 100 instytucji centralnych, 16 województw, 400 powiatów i 2400 gmin, z których znacząca większość posiada własną stronę internetową. Niestety, były to bardzo ostrożne szacunki. Sama tylko ["Społeczna inwentaryzacja serwisów internetowych administracji publicznej"](#) wykazała istnienie aż 3893 portali internetowych jedynie jednostek szczebla centralnego, nie licząc całej odrębnej struktury Biuletynów Informacji Publicznej, ilość publicznych serwisów internetowych szacowana jest obecnie na 12 do 15 tysięcy.

Chcąc zwiększać świadomość w zakresie udostępniania informacji elektronicznej, postanowiliśmy skoncentrować się na jednostkach lokalnej administracji publicznej. Zdecydowaną większość 3100 przebadanych w pierwszej edycji raportu podmiotów stanowiły serwisy internetowe urzędów gmin, miast, powiatów i starostw. Dodatkowo, z uwagi na publiczne finansowanie, badaniem został objęty szereg portali powiatowych urzędów pracy, przedszkoli czy też publicznych ośrodków zdrowia. Biorąc także pod uwagę fakt, iż większość jednostek publicznych równoległe publikuje informacje na dwóch portalach, oprócz indywidualnych serwisów internetowych danego podmiotu, analizie poddane zostały także ich witryny Biuletynu

Informacji Publicznej. Niemal identyczną bazę podmiotów wykorzystano w trakcie drugiej edycji badania. Z uwagi na fakt, iż ponad 160 wcześniej badanych serwisów przy ponownej analizie było z różnych przyczyn niedostępnych, do bazy zostało dodanych 60 adresów Biuletynów Informacji Publicznej podmiotów uwzględnionych w pierwszej edycji badania. Celem uzupełnienia bazy podmiotów było przygotowanie miarodajnej bazy, zawierającej 3000 serwisów internetowych, której analiza będzie mogła posłużyć do przeprowadzenia jakościowego porównania wyników obu badań.

Adresy internetowe pozyskane zostały za pośrednictwem Związku Powiatów Polskich oraz ze stron Ministerstwa Administracji i Cyfryzacji. Lokalizacje Biuletynów Informacji Publicznej publikowane są w serwisie www.bip.gov.pl/subjects.

Na pozyskane dane, wykorzystane w obu edycjach badania, składało się 2414 portali gminnych, 380 powiatowych i 852 Biuletynów Informacji Publicznej. Niestety, wiele z 3646 adresów internetowych okazało się być nieaktualnymi. Po weryfikacji działających domen, do pierwszej edycji automatycznego badania zaklasyfikowanych zostało 3100 adresów internetowych. W drugiej edycji, po zweryfikowaniu dostępności serwisów z pierwotnej bazy, pozostało 2947 aktywnych adresów internetowych. W celu zachowania miarodajnej i porównywalnej skali analiz, do bazy dodano 53 aktywne adresy Biuletynów Informacji Publicznej, należące do podmiotów uwzględnionych we wcześniejszym badaniu.

WCAG 2.0

Każdy z analizowanych i zawartych w raporcie elementów został określony kryterium (Priority) stworzonym przez grupę doradczą [WAI \(Web Accessibility Initiative\)](http://www.wai-project.org/) przy konsorcjum W3C (World Wide Web Consortium), ujętym w standardzie WCAG 2.0 (Web Content Accessibility Guidelines).

Standard WCAG został skonstruowany w taki sposób, iż jeśli jakikolwiek warunek będący kryterium sukcesu (Priority) nie zostanie spełniony, dany serwis nie może otrzymać potwierdzenia spełniania standardu na danym poziomie A, AA lub AAA.

3. Wyniki badania

Generalna ocena dostępności witryn internetowych instytucji publicznych

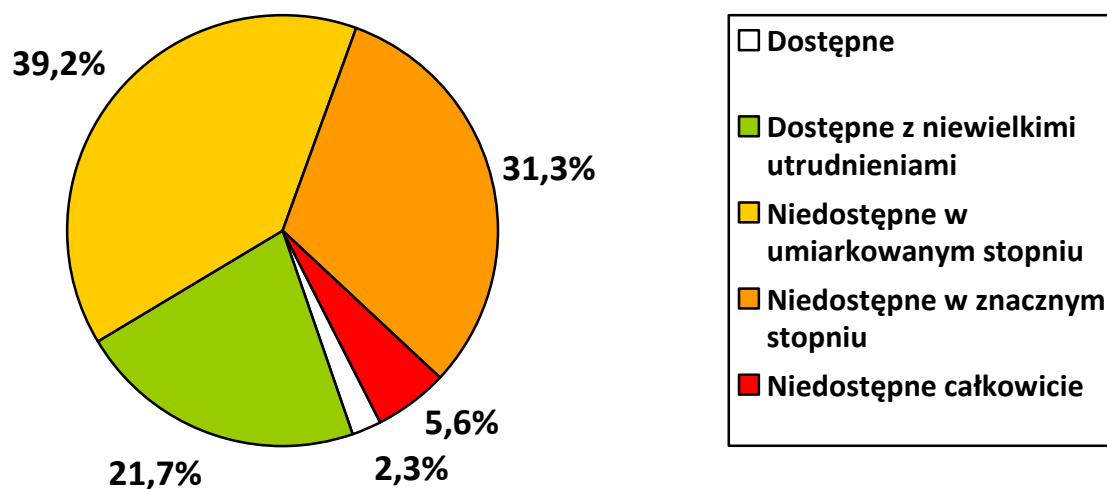
Jak wspomniano w metodologii raportu, ocena poziomu dostępności, uzyskana podczas jednostkowego badania serwisu internetowego usługą Utilitia zawiera się w skali od 0,0 do 10,0 pkt. gdzie wartość poniżej 5 pkt. oznacza serwis zupełnie niedostępny, między 5 a 7 pkt. trudno dostępny oraz powyżej 7 pkt. serwis, w którym sporadycznie mogą występować problemy z dostępnością informacji. Portal, który w badaniu automatycznym uzyskał ocenę powyżej 8,0 pkt., na potrzeby raportu uznawany jest za dostępny.

Po przebadaniu pod kątem dostępności dla osób niepełnosprawnych, zgodności ze standardem WCAG 2.0 oraz rozporządzeniem wykonawczym z dn. 12 kwietnia 2012 r. 3000 publicznych serwisów internetowych, jesteśmy w stanie stwierdzić, iż w połowie roku 2013:

- 70,5% badanych publicznych serwisów internetowych było bardzo trudno dostępnych dla osób wykluczonych,
- na 23,9% portali sporadycznie występowały różne problemy w dostępie do informacji publicznej,
- 5,5% badanych serwisów nie było dostępnych w najmniejszym stopniu,
- jedynie 2,3% publicznych serwisów internetowych dostępnych było dla większości osób niepełnosprawnych i wykluczonych cyfrowo.

Dane w liczbach

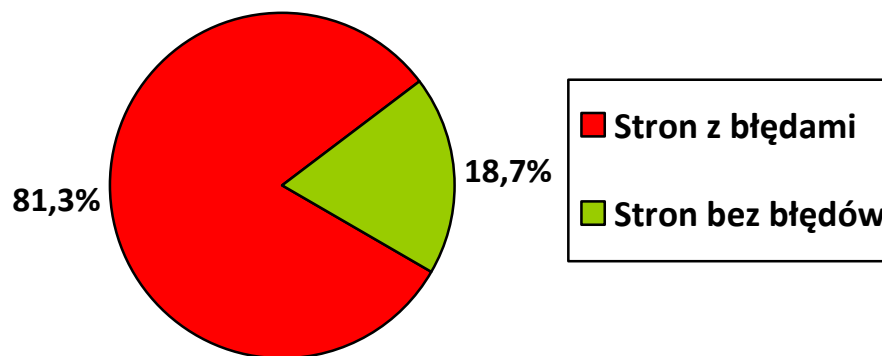
Ocena	Ilość serwisów	Dostępność
Powyżej 8,0 pkt.	68	Dostępne
Pomiędzy 7,0 a 8,0 pkt.	650	Dostępne z niewielkimi utrudnieniami
Pomiędzy 6,0 a 7,0 pkt.	1175	Niedostępne w umiarkowanym stopniu
Pomiędzy 5,0 a 6,0 pkt.	940	Niedostępne w znacznym stopniu
Poniżej 5,0 pkt.	167	Niedostępne

Wykres 1. Procentowa dostępność witryn internetowych instytucji publicznych.

Częstotliwość występowania oraz charakterystyka poszczególnych barier w dostępie do informacji

Obecność etykiet formularzy (WCAG poziom A oraz AA)

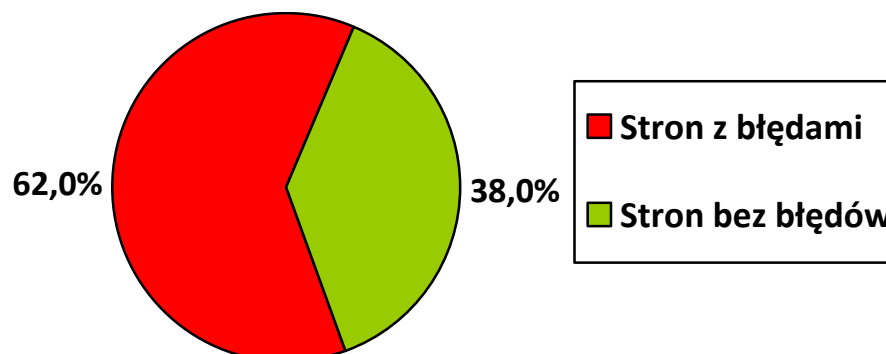
Wykres 2. Procentowy wynik badania dostępności stron publicznych pod kątem obecności etykiet formularzy.

Podczas analizy sprawdzane jest, czy osadzone na stronach internetowych formularze posiadają etykiety.

W trakcie badania błędy zostały wykryte w 2439 serwisach (81,3%).

Brak etykiet przypisanych do elementów kontrolki formularza może utrudnić lub wręcz uniemożliwić osobom niewidomym i słabo widzącym jego wypełnienie.

Poprawność nagłówków (WCAG poziom A oraz AAA)

Wykres 3. Procentowy wynik badania dostępności stron publicznych pod kątem poprawności nagłówków.

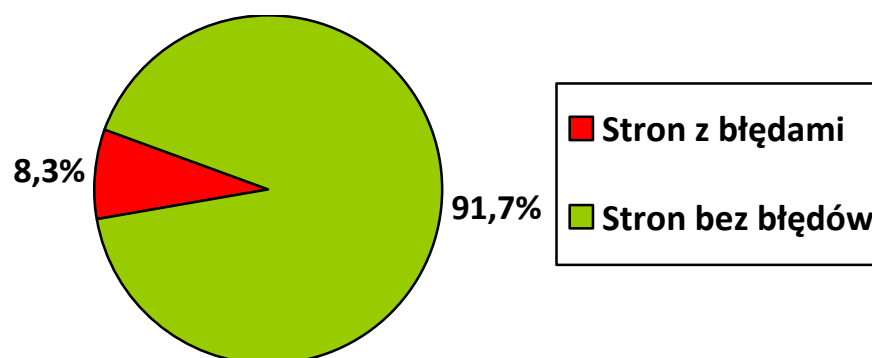
Podczas badania sprawdzane jest, czy nagłówki od H1 do H6 użyte są prawidłowo, tj., czy nagłówek H1 został wykorzystany tylko jednokrotnie, czy nagłówki nie są puste, oraz czy posiadają prawidłową kolejność zagnieżdżenia, np. czy po nagłówku H1 nie występuje od razu nagłówek H3.

Analiza wykazała występowanie nieprawidłowości związanych ze strukturą nagłówków w 1861 serwisach (62%). Do najczęściej występujących błędów należą:

- zaburzona struktura nagłówków (WCAG A),
- brak struktury nagłówków (WCAG A),
- puste znaczniki nagłówków (WCAG AAA).

Unikalność oraz poprawna struktura nagłówków ułatwia osobom z dysfunkcją wzroku orientację i nawigację na stronach internetowych oraz w dokumentach HTML, umożliwiając łatwą lokalizację konkretnych treści. Ponadto, prawidłowa struktura dokumentów HTML umożliwia robotom sieciowym agregowanie treści i prezentowanie jej w alternatywny sposób.

Obecność nawigacji w tym samym miejscu (WCAG poziom AA)

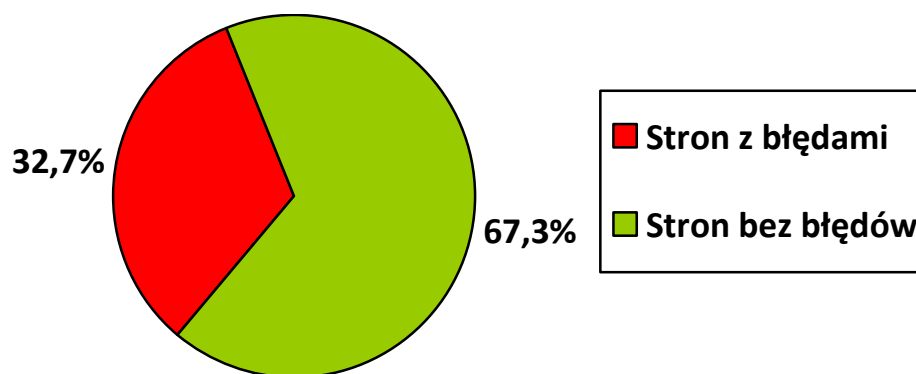
Wykres 4. Procentowy wynik badania dostępności stron publicznych pod kątem obecności nawigacji w tym samym miejscu.

Analiza polega na odnalezieniu bloku nawigacyjnego w obrębie serwisu, a następnie sprawdzeniu, czy wszystkie objęte badaniem podstrony posiadają go w tej samej lokalizacji.

Z pośród wszystkich serwisów, nieprawidłowo osadzone menu nawigacyjne wykryto jedynie na 248 portalach (8,3%).

Poprawna i stała konstrukcja serwisu pozwala na sprawne poruszanie się po treściach zawartych w obrębie witryny. Jej brak dotyka wszystkich użytkowników, lecz w szczególności osoby z niepełnosprawnością wzroku, ruchu, intelektualną, seniorów oraz ludzi mających trudności z uczeniem się.

Unikalność identyfikatorów HTML (WCAG poziom A)

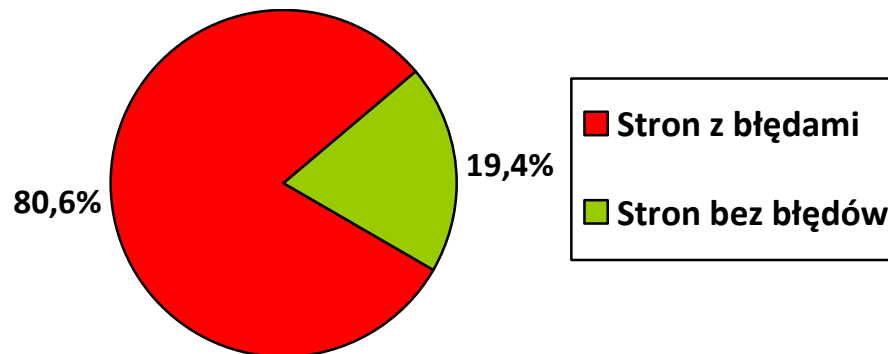
Wykres 5. Procentowy wynik badania dostępności stron publicznych pod kątem unikalności identyfikatorów HTML.

Analiza polega na sprawdzeniu, czy używane w danej witrynie identyfikatory HTML są różne, jeśli podczas badania wykryte zostaną powtarzające się identyfikatory, zwracany jest błąd.

Badanie wykazało występowanie błędów w 982 serwisach (32,7%).

Nieprawidłowe użycie identyfikatorów dotyka głównie osoby z dysfunkcją wzroku używające programów odczytu ekranu i syntezy mowy. Do łatwiejszego i szybszego odnajdywania treści korzystają z unikatowych identyfikatorów. Rozwiązanie to używane jest we wszystkich technologiach wspierających.

Unikalność metadanych (WCAG poziom A)

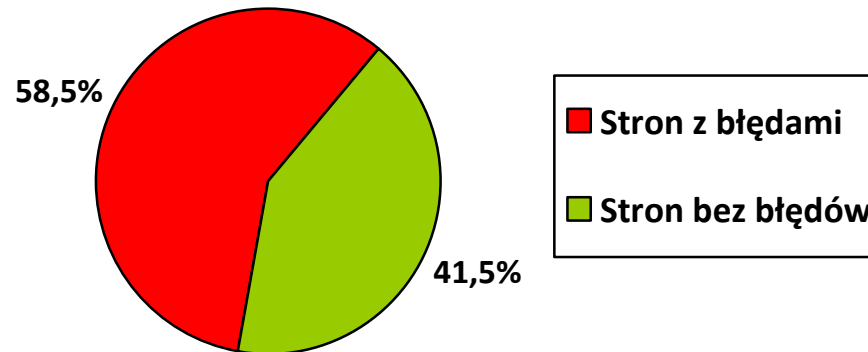
Wykres 6. Procentowy wynik badania dostępności stron publicznych pod kątem unikalności metadanych.

W trakcie badania sprawdzane jest, czy w sekcji meta podstrony posiadają unikalne tytuły.

Analiza wykazała występowanie nieprawidłowych tytułów podstron w 2417 badanych serwisach (80,6%).

Unikalność tytułów ułatwia orientację i identyfikację stron internetowych. Tytuły zlokalizowane są na górnej krawędzi okna przeglądarki umożliwiając tym samym szybką identyfikację miejsca w serwisie, w którym aktualnie znajduje się użytkownik. Brak prawidłowych oznaczeń tytułu strony dotyka osoby z dysfunkcją wzroku, z niepełnosprawnością intelektualną, seniorów oraz ludzi mających problemy z koncentracją lub pamięcią. Tytuł strony jest pierwszym elementem wyświetlanym przez wyszukiwarki sieciowe, a także stanowi domyślną nazwę dla pliku powstającego podczas zapisywania stron internetowych.

Kontrast elementów tekstowych (WCAG poziom AA)

Wykres 7. Procentowy wynik badania dostępności stron publicznych pod kątem kontrastu elementów tekstowych.

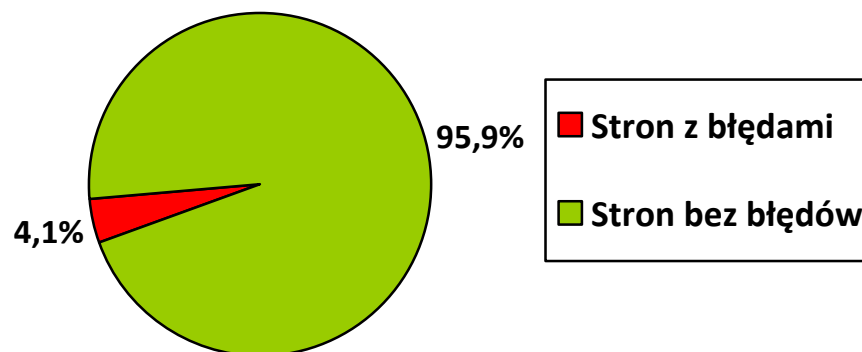
Podczas badania dokonywana jest weryfikacja, czy elementy tekstowe zamieszczone na stronie posiadają odpowiedni kontrast w stosunku do innych elementów z nimi sąsiadujących, a także do tła na którym zostały osadzone.

W trakcie analizy nieprawidłowy dobór kontrastu wykryto w 1754 serwisach (58,5%).

Nieprawidłowy kontrast utrudnia, a często także uniemożliwia osobom z różnymi dysfunkcjami wzroku odczytanie prezentowanej w serwisie treści. Ten sam problem napotykają użytkownicy urządzeń wyposażonych w błyszczące matryce ekranów. Nieprawidłowy kontrast i jasne światło mogą skutecznie uniemożliwić zapoznanie się z informacją. Niepoprawnie dobrany stosunek jasności tekstu do jego tła może także nie pozwolić na wykonanie czytelnego wydruku zawartości danej strony.

Dostępność CAPTCHA (WCAG poziom A)

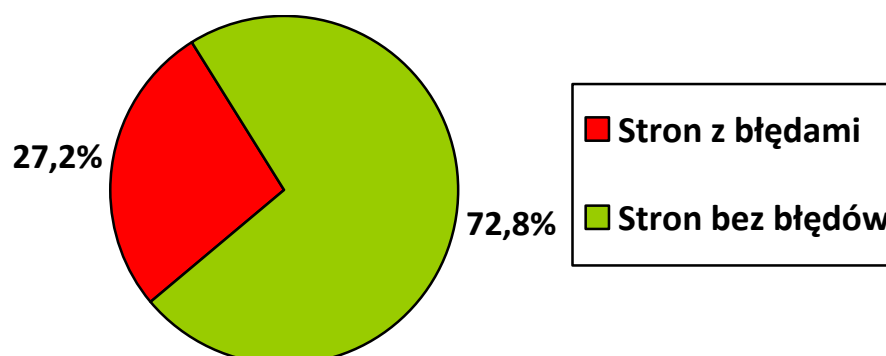
Wykres 8. Procentowy wynik badania dostępności stron publicznych pod kątem występowania kodów CAPTCHA.

Badanie polega na odnalezieniu w serwisach kodów CAPTCHA, czyli popularnych zabezpieczeń polegających na przepisaniu kodu z obrazka oraz sprawdzeniu, czy posiadają one alternatywną metodę autoryzacji, np. za pomocą nagrania audio.

Analiza wykazała występowanie zabezpieczeń CAPTCHA jedynie w 123 badanych serwisach (4,1%).

Specjalnie zniekształcone obrazki stanowią poważny problem dla wszystkich użytkowników internetu, a w szczególności dla osób słabo widzących i niewidomych. Zabezpieczenia obrazkowe CAPTCHA praktycznie uniemożliwiają im skorzystanie z danej usługi.

Wyróżnienia (WCAG poziom A)

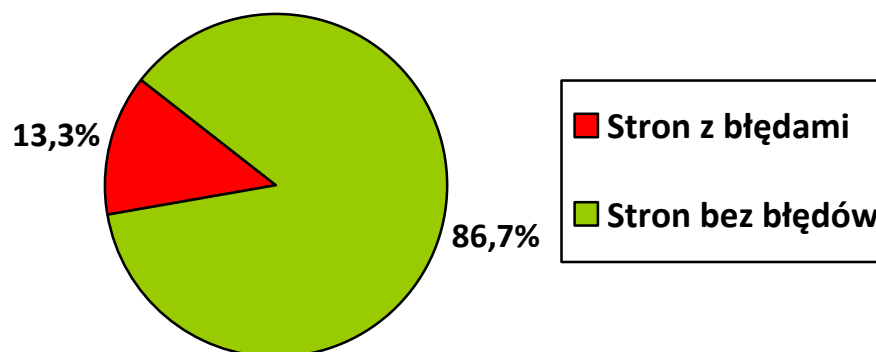
Wykres 9. Procentowy wynik badania dostępności stron publicznych pod kątem wyróżnień.

Badanie polega na kontroli, czy elementy wyróżnione wizualnie są także zróżnicowane w kodzie witryny poprzez użycie odpowiednich tagów, np. czy nagłówki oprócz pogrubienia posiadają znacznik „<H>”.

Występowanie nieprawidłowego wyróżnienia stwierdzono w 816 serwisach (27,2%).

Istotne elementy serwisu powinny być wyróżnione przynajmniej na 2 sposoby. W przeciwnym wypadku część użytkowników serwisu może nie zauważyć wyróżnienia informacji. Dotyczy to głównie osób z dysfunkcją wzroku. Niewidomi użytkownicy w treści nie zauważą wyróżnień wizualnych, np. odmiennej czcionki. Ludzie z problemami postrzegania kolorów mogą potrzebować dodatkowych form wyróżnienia ważnych treści np. za pomocą zabiegów typograficznych.

Obecność deskryptorów mediów (WCAG poziom A)

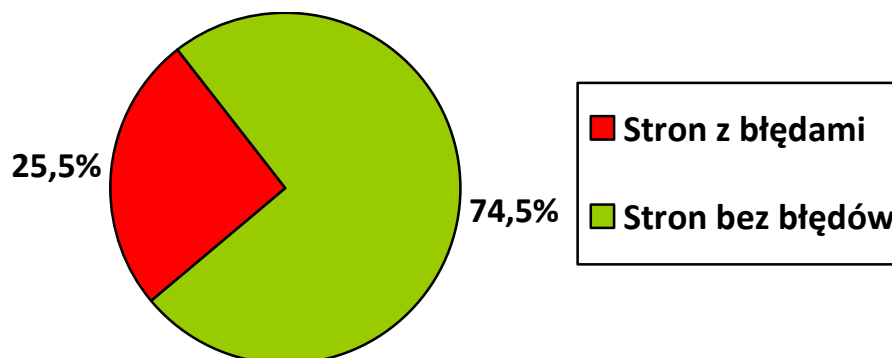
Wykres 10. Procentowy wynik badania dostępności stron publicznych pod kątem obecności deskryptorów mediów.

Badanie polega na weryfikacji, czy materiały multimedialne umieszczone na stronach internetowych posiadają tekstowe opisy.

Poprawnego użycia opisów tekstowych dla treści multimedialnych nie zastosowano w 398 badanych serwisach (13,3%).

Brak alternatywnych opisów pod elementami multimedialnymi uniemożliwia wielu osobom niepełnosprawnym zorientowanie się w kontekście umieszczonej na stronie treści. Problem w szczególności dotyka osób niesłyszących, niewidomych i głucho niewidomych, ale także użytkowników technologii mobilnych, którzy często w swych przeglądarkach posiadają wyłączoną opcję pobierania multimedii.

Możliwość ominięcia powtarzalnych bloków (WCAG poziom A)

Wykres 11. Procentowy wynik badania dostępności stron publicznych pod kątem możliwości ominięcia powtarzalnych bloków.

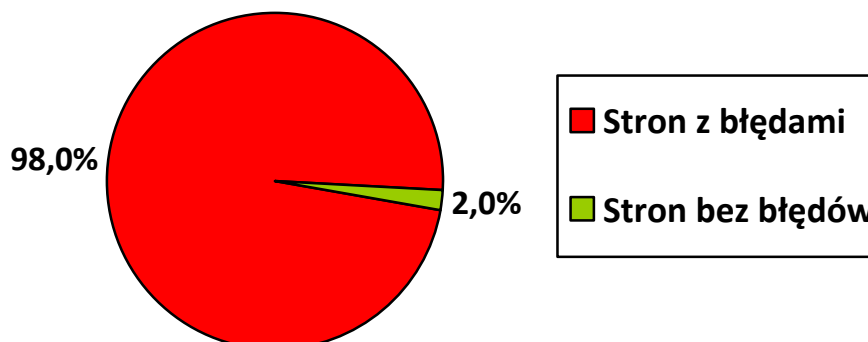
Badanie polega na kontroli strony internetowej pod kątem występowania tzw. skiplinków, czyli odnośników przenoszących użytkownika do konkretnego elementu strony.

Analiza wykazała brak struktury skiplinks w obrębie 765 analizowanych serwisów (25,5%).

Dzięki omijaniu powtarzalnych elementów, np. menu nawigacyjnego, użytkownik, korzystający tylko i wyłącznie z klawiatury jest w stanie o wiele szybciej dotrzeć do danego obszaru strony internetowej poprzez bezpośrednie przeniesienie w docelowe miejsce kursora przeglądarki.

Skiplinki wykorzystywane są przez osoby niepełnosprawne, które tylko z poziomu klawiatury są w stanie sterować komputerem, m.in. ludzie z ograniczeniami manualnymi czy niewidomi. Także osoby słabo widzące bardzo chętnie używają skiplinków, które automatycznie przenoszą je w interesujące miejsce bez konieczności przeszukiwania zawartości całej witryny internetowej.

Prymitywne formatowanie (WCAG poziom A)

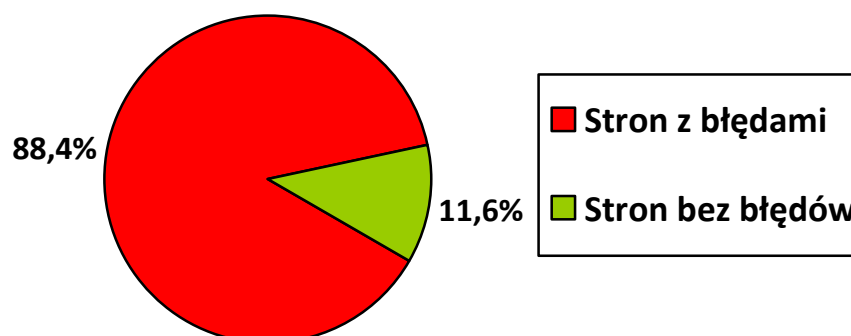
Wykres 12. Procentowy wynik badania dostępności stron publicznych pod kątem prymitywnego formatowania.

W trakcie analizy sprawdzane jest, czy układ treści prezentowany na stronie internetowej został wymuszony w sposób prymitywny, np. do stworzenia tabel użyto klawiszy spacji i tabulacji lub do graficznej prezentacji wykorzystano znaczniki tabeli.

Niestety podczas badania stosowanie prymitywnego formatowania stwierdzono, aż w 2939 serwisach (98%). Jedynie 2% portali w prawidłowy sposób prezentuje informacje.

Poprawne stosowanie formatowania umożliwi wszystkim użytkownikom m.in. kopiowanie zawartości strony przy zachowaniu jej oryginalnego formatowania (tabele, szpalty itp.). Prymitywne formatowanie dotyka wszystkie osoby niepełnosprawne, korzystające z technologii asystujących, które przetwarzają treść zamieszczaną na stronach internetowych, np. programy odczytu ekranu czy też linijki brajlowskie.

Obecność bloku informującego o lokalizacji w obrębie strony (WCAG poziom AAA)

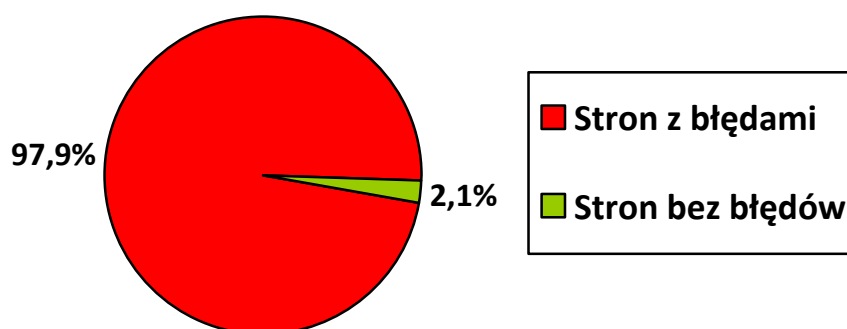
Wykres 13. Procentowy wynik badania dostępności stron publicznych pod kątem obecności bloku informującego o lokalizacji w obrębie strony.

W trakcie analizy sprawdzane jest, czy w serwisie znajduje się blok umożliwiający poruszanie się w skomplikowanej strukturze strony.

Brak występowania struktury tzw. breadcrumbs stwierdzono w 2651 badanych serwisach (88,4%).

Tzw. okruszki ułatwiają nawigację w skomplikowanych, wielopoziomowych serwisach. Dzięki nim użytkownik może w łatwy sposób np. Z działu o nas / kim jesteśmy / dane adresowe przenieść się od razu do działu o nas lub bezpośrednio na stronę główną. Okruszki ułatwiają i usprawniają poruszanie się w obrębie serwisu wszystkim użytkownikom, w szczególności osobom słabo widzącym.

Poprawność HTML (WCAG poziom A)

Wykres 14. Procentowy wynik badania dostępności stron publicznych pod kątem poprawności HTML.

Badanie zgodności ze standardami języka HTML, XHTML oraz HTML 5.

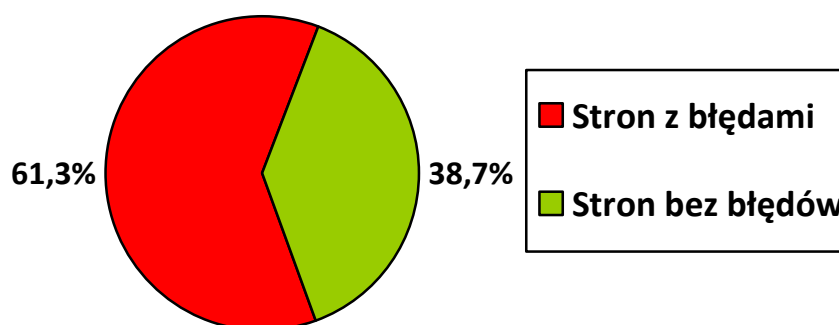
Błędy zgodności ze standardem HTML wykryto w 2937 serwisach (97,9%). Jedynie 63 badanych witryn (2,1%) było zgodnych ze specyfikacją języka HTML.

Do najczęściej występujących nieprawidłowości należą:

- niezamykanie otwartych znaczników,
- używanie atrybutów niezgodnych dla zadeklarowanego języka,
- używanie znaczników niezgodnych dla zadeklarowanego języka,
- niepoprawna deklaracja wersji języka HTML.

Zgodność ze standardami HTML znacząco ułatwia przeglądarkom internetowym interpretowanie kodu i jego prawidłowe wyświetlanie. Oznacza także łatwiejszą konserwację i modernizację serwisów internetowych. Brak zgodności ze specyfikacją HTML dotyka wszystkich osób z dysfunkcją wzroku korzystających z technologii wspierających, jak np. programy odczytu ekranu, aplikacje powiększające obraz, linijki brajlowskie, czy też urządzenia zastępujące klawiaturę lub tradycyjną mysz komputerową, wykorzystywane przez ludzi niepełnosprawnych manualnie. Błędy w kodzie strony odczuwają także użytkownicy mniej popularnych technologii w rodzaju WebTV lub starszych przeglądarek. Zgodność strony ze standardami dodatkowo podnosi jej czytelność dla robotów sieciowych indeksujących treści dla wyszukiwarek internetowych.

Zrozumiałość tekstu (WCAG poziom AAA)

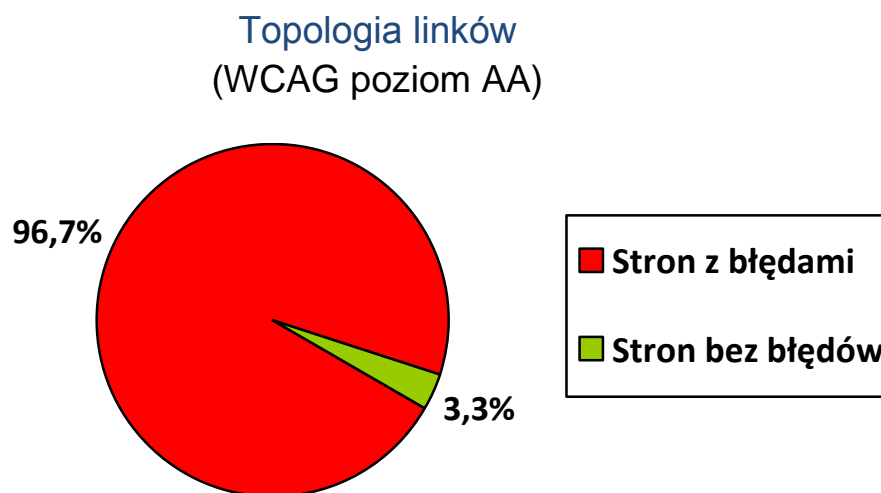

Wykres 15. Procentowy wynik badania dostępności stron publicznych pod kątem zrozumiałości tekstu.

Podczas badania analizowana jest treść stron internetowych pod kątem zrozumiałości. Sprawdzane jest, czy w tekście nie występują słowa skomplikowane, żargonowe lub zbyt złożone konstrukcje zdaniowe.

Badanie wykazało występowanie zbyt skomplikowanego języka w 1839 analizowanych serwisach (61,3%).

Konsorcjum W3C zaleca, aby publikowana na stronach internetowych treść zrozumiała była dla osób z gimnazjalnym wykształceniem. Zbyt skomplikowany język użyty do przedstawienia informacji może uniemożliwić zapoznanie się z jej treścią osobom niepełnosprawnym intelektualnie, mającym problemy z koncentracją, seniorom i obcokrajowcom.

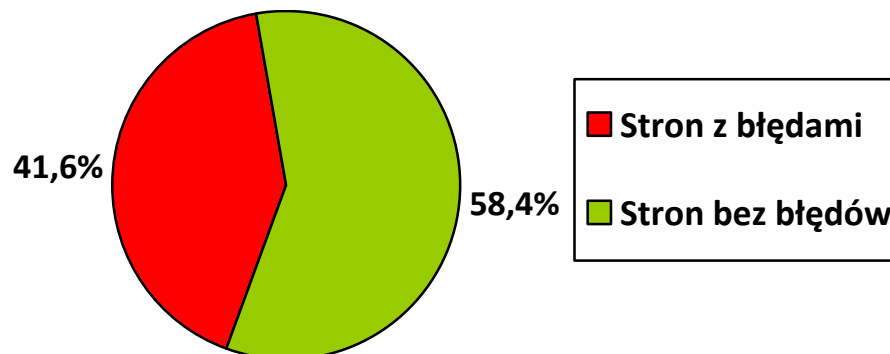
Wykres 16. Procentowy wynik badania dostępności stron publicznych pod kątem topologii linków.

Analiza polega na sprawdzeniu, czy każda z podstron badanego serwisu jest połączona co najmniej dwoma odnośnikami z pozostałymi stronami portalu. Czy do danej treści można dotrzeć na dwa różne sposoby.

Brak alternatywnych dróg dotarcia do publikowanej treści wykryto w 2900 badanych serwisach (96,7%).

Funkcjonalność ważna dla wszystkich użytkowników internetu. Ułatwia i usprawnia nawigację w obrębie serwisu. Przy jej prawidłowym wdrożeniu, osobom niepełnosprawnym jest znacznie łatwiej odnaleźć poszukiwaną informację.

Mruganie elementów (WCAG poziom A oraz AAA)

Wykres 17. Procentowy wynik badania dostępności stron publicznych pod kątem mrugania elementów.

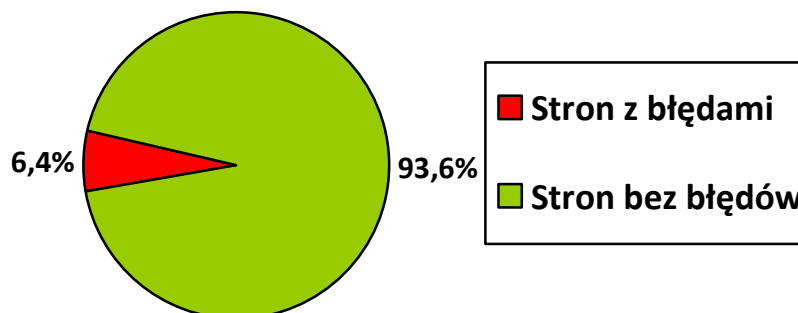
Analiza polega na sprawdzeniu, czy na stronie nie występują elementy migające częściej niż 3 razy na sekundę.

W trakcie badania wykryto występowanie elementów mrugających w obrębie 1247 serwisów (41,6%).

Zbyt częste migotanie elementów może prowadzić do problemów zdrowotnych. Dla pełnosprawnych użytkowników są to elementy dekoncentrujące i odciągające uwagę od głównej, istotnej treści. U epileptyków istnieje możliwość wystąpienia ataków padaczki. Ludziom z dysfunkcją wzroku dodatkowe migoczące elementy utrudniają odczytanie głównej treści witryny. Osoby słabo widzące czują się dezorientowane i tracą orientację w obrębie serwisu. Niewidomi najczęściej w ogóle nie są w stanie zapoznać się z migającą treścią.

Dostępność bez JavaScript (WCAG poziom A)

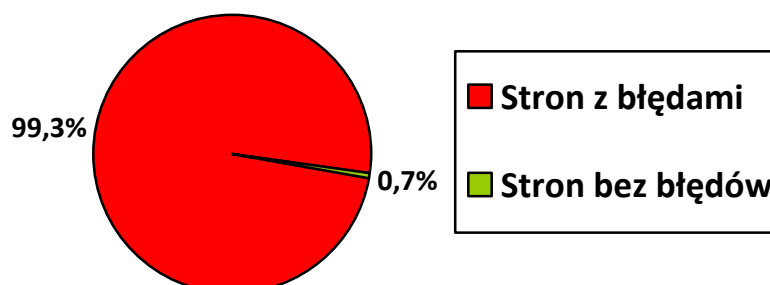
Wykres 18. Procentowy wynik badania dostępności stron publicznych pod kątem dostępności bez JavaScript.

Podczas badania analizowano jak bardzo dana strona internetowa różni się przy włączonej i wyłączonej obsłudze języka JavaScript. Witryny, o ile to możliwe, powinny być projektowane w taki sposób, aby ich funkcjonalność była identyczna zarówno z aktywną obsługą języka Javascript w przeglądarce jak i bez niej.

Różnice w dostępie do informacji przy zastosowaniu elementów JavaScript stwierdzono w 191 serwisach (6,4%).

Nadmiar JavaScript może stanowić problem przede wszystkim dla użytkowników starszych przeglądarek, osób niepełnosprawnych z dysfunkcją wzroku korzystających z programów odczytu ekranu, a także właściciele urządzeń mobilnych.

Dostępność linków (WCAG poziom A, AA oraz AAA)

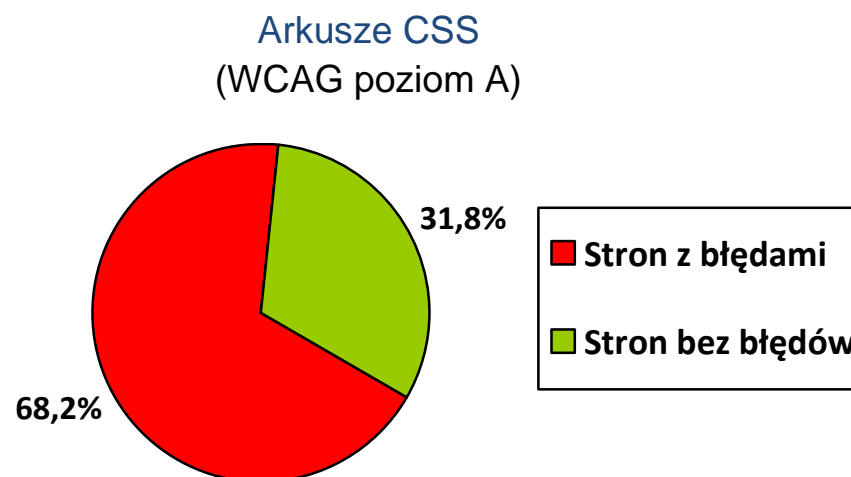

Wykres 19. Procentowy wynik badania dostępności stron publicznych pod kątem dostępności linków.

W trakcie badania sprawdzane jest, czy znajdujące się na danej stronie odnośniki są jednoznaczne. Tj. czy link z danym opisem prowadzi tylko w jedno miejsce w obrębie danego serwisu.

Niestety badanie wykazało, iż nieprawidłowo opisywane odnośniki znajdują się w 2980 analizowanych serwisach (99,3%).

Występowanie na jednej stronie internetowej wielu odnośników o tej samej nazwie jest dezorientujące, szczególnie dla osób słabo widzących, które korzystając z oprogramowania powiększającego są w stanie zapoznać się jedynie z niewielkim obszarem ekranu. Niepełnosprawni, używający funkcji tzw. listowania linków, w jednej kolumnie otrzymują spis identycznie brzmiących odnośników.

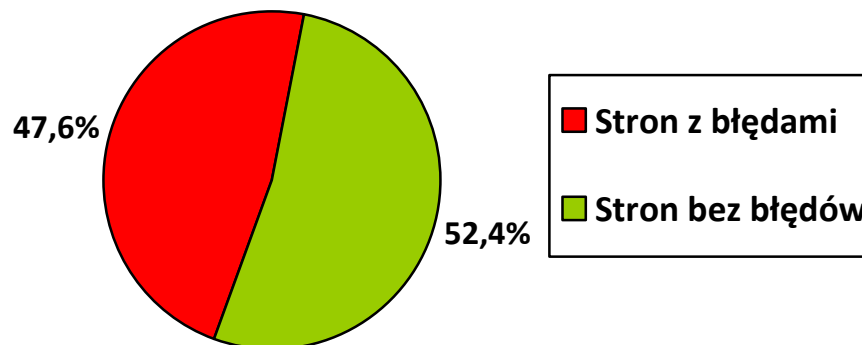
Wykres 20. Procentowy wynik badania dostępności stron publicznych pod kątem zgodności ze standardami arkuszy CSS

Analiza polega na kontroli zgodności arkuszy CSS ze światowymi standardami W3C (World Wide Web Consortium).

Występowanie nieprawidłowości w arkuszach styli stwierdzono w obrębie 2046 badanych serwisów (68,2%).

Prawidłowa konstrukcja arkuszy CSS zapewnia poprawne wyświetlanie informacji w obrębie całego portalu, co jest istotne dla wszystkich użytkowników internetu, a w szczególności dla internautów niepełnosprawnych korzystających z różnego rodzaju technologii asystujących bazujących na informacjach dostarczanych przez arkusze styli.

Poprawność linków (WCAG poziom A)

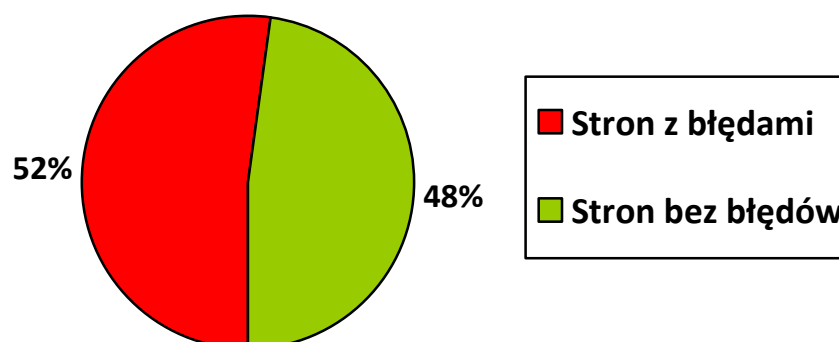
Wykres 21. Procentowy wynik badania dostępności stron publicznych pod kątem poprawności linków.

Analiza prowadzona jest pod kątem występowania nieprawidłowo skonstruowanych lub nieaktualnych odnośników kierujących do nieistniejących podstron.

Badanie wykazało obecność nieprawidłowych odnośników w 1427 serwisach (47,6%).

Błędne linki są uciążliwe dla wszystkich użytkowników internetu. Działają szczególnie dezorientująco na osoby niepełnosprawne intelektualnie, seniorów oraz ludzi z mniejszym doświadczeniem w korzystaniu z internetu.

Dostępność plików PDF (WCAG poziom A)

Wykres 22. Procentowy wynik badania dostępności stron publicznych pod kątem dostępności plików PDF.

Serwis badany jest pod kątem dostępności dokumentów elektronicznych. Kontroli podlegają pliki PDF umieszczone w portalu, czy posiadają zdefiniowany tytuł oraz czy oprócz warstwy graficznej zostały wyposażone w warstwę tekstową.

Podczas badania stwierdzono, iż dokumenty PDF nie posiadające warstwy tekstowej zostały osadzone w 1569 serwisach (52%).

Niedostępność dokumentów PDF odczuwają wszyscy użytkownicy. Nie mogą automatycznie przeszukać zawartości dokumentu ani też skopiować jego fragmentu. Osoby niepełnosprawne wykorzystujące programy odczytu ekranu nie są w stanie zapoznać się z treścią takiego pliku PDF. Dodatkowo treść niedostępnych dokumentów PDF nie jest indeksowana przez wyszukiwarki sieciowe.

Zestawienie błędów

Rodzaj Błędu	Liczba serwisów z błędami	Procentowa ilość serwisów z błędami	Procentowa ilość serwisów bez błędów	Maksymalna ilość błędów w jednym serwisie
Obecność etykiet formularzy	2439	81,3%	18,7%	1483
Poprawność Nagłówków	1861	62%	38%	3323
Obecność nawigacji w tym samym miejscu	248	8,3%	91,7%	Wszystkie podstrony
Unikalność identyfikatorów HTML	982	32,7%	67,3%	13490
Unikalność metadanych	2417	80,6%	19,4%	Wszystkie podstrony
Kontrast elementów tekstowych	1754	58,5%	41,5%	1552
Dostępność CAPTHA	123	4,1%	95,9%	51
Wyróżnienia	816	27,2%	72,8%	7039
Obecność deskryptorów mediów	398	13,3%	86,7%	1616
Możliwość ominięcia powtarzalnych bloków	765	25,5%	74,5%	Wszystkie podstrony
Prymitywne formatowanie	2939	98%	2%	48201

Rodzaj Błędu	Liczba serwisów z błędami	Procentowa ilość serwisów z błędami	Procentowa ilość serwisów bez błędów	Maksymalna ilość błędów w jednym serwisie
Obecność bloku informującego o lokalizacji w obrębie strony	2651	88,4%	11,6%	Wszystkie podstrony
Poprawność HTML	2937	97,9%	2,1%	78955
Zrozumiałość tekstu	1839	61,3%	38,7%	84
Topologia linków	2900	96,7%	3,3%	43949
Mruganie elementów	1247	41,6%	58,4%	20954
Dostępność bez JavaScript	191	6,4%	93,6%	50
Dostępność linków	2980	99,3%	0,7%	8633
Arkusze CSS	2046	68,2%	31,8%	2673
Poprawność linków	1427	47,6%	52,4%	5808
Dostępność plików PDF	1569	52%	48%	50

Zestawienie wyników badań

Dysponując dwiema bazami danych z końca 2012 r. oraz lipca 2013 r., możemy przeprowadzić zestawienie poziomu dostępności publicznych witryn internetowych oraz przeanalizować tempo i kierunek zachodzących zmian.

Okres badania	X-XII 2012	VII 2013	Rodzaj zmiany	Wartość zmiany
Ilość serwisów ze sporadycznymi barierami w dostępie do informacji	21,6%	23,9%	Wzrost	2,3%
Ilość serwisów trudno dostępnych	73,4%	70,5%	Spadek	2,9%
Ilość serwisów całkowicie niedostępnych	5%	5,6%	Wzrost	0,6%
Ilość dostępnych serwisów	0,8%	2,3%	Wzrost	1,5%
Ilość serwisów spełniających wymogi rozporządzenia Rady Ministrów	0%	0,7%	Wzrost	0,7%

W powyższej tabeli można zaobserwować charakterystyczny wzrost ilości serwisów zawierających sporadycznie występujące bariery w dostępie do informacji. Ewidentnie jest to skutkiem zwiększenia poziomu dostępności w grupie portali uważanych za trudno dostępne dla osób niepełnosprawnych. Pozytywnym wskaźnikiem jest także wzrost ilości serwisów w pełni dostępnych, z ośmiu promili do 2,3% badanych serwisów. Niestety zwiększeniu o 0,6% uległa także grupa portali w ogóle niedostępnych dla osób cyfrowo wykluczonych.

Na podstawie przeprowadzonych badań, analizując tempo dokonanych zmian na przestrzeni sześciu miesięcy, przy założeniu niezmięionej dynamiki zachodzących procesów można założyć, iż 30 kwietnia 2015 r., w chwili gdy wszystkie podmioty publiczne powinny dysponować dostępnymi serwisami internetowymi dla osób niepełnosprawnych oraz w inny sposób cyfrowo wykluczonych, jedynie 7,8% będzie posiadało serwisy uznawane za dostępne, a niespełna jedna trzecia (32,3%) portale posiadające sporadyczne problemy w dostępie do informacji publicznej.

Pomimo dobrego kierunku zachodzących zmian, ich tempo oraz zakres pozostają niewystarczające. Poniższa tabela będąca zestawieniem różnic w częstotliwości

występowania poszczególnych błędów i nieprawidłowości najlepiej obrazuje niewielką skalę zachodzących przemian.

Rodzaj błędu	Ilość serwisów zawierających dany błąd w badaniu X-Xii 2012	Ilość serwisów zawierających dany błąd w badaniu VII 2013	Rodzaj zmiany ilości błędów	Wartość zmiany
Obecność etykiet formularzy	84,7%	81,3%	Spadek	3,4%
Poprawność nagłówków	60,5%	62%	Wzrost	1,5%
Obecność nawigacji w tym samym miejscu	7,8%	8,3%	Wzrost	0,5%
Unikalność identyfikatorów HTML	34,1%	32,7%	Spadek	1,4%
Unikalność metadanych	81,9%	80,6%	Spadek	1,3%
Kontrast elementów tekstowych	53,7%	58,5%	Wzrost	4,8%
Dostępność CAPTCHA	4,5%	4,1%	Spadek	0,4%
Wyróżnienia	26,5%	27,2%	Wzrost	0,7%
Obecność deskryptorów mediów	13,4%	13,3%	Spadek	0,1%
Możliwość ominięcia powtarzalnych bloków	24,1%	25,5%	Wzrost	1,4%
Prymitywne formatowanie	97,9%	98%	Wzrost	0,1%
Obecność bloku informującego o lokalizacji w obrębie strony	90%	88,4%	Spadek	1,6%
Poprawność HTML	96,2%	97,9%	Wzrost	1,7%
Zrozumiałość tekstu	66,1%	61,3%	Spadek	4,8%
Topologia linków	95,9%	96,7%	Wzrost	0,8%
Mruganie elementów	42,6%	41,6%	Spadek	1,0%
Dostępność bez JavaScript	7,5%	6,4%	Spadek	1,1%
Dostępność linków	98,5%	99,3%	Wzrost	0,8%
Arkusze CSS	68,5%	68,2%	Spadek	0,3%
Poprawność linków	43%	47,6%	Wzrost	4,6%
Dostępność plików PDF	47,2%	52%	Wzrost	4,8%

Przykłady najwyżej oraz najniżej ocenionych serwisów

Poniżej zostały zebrane przykłady najwyżej oraz najniżej ocenionych w badaniu usługą Utilitia publicznych serwisów internetowych. Na szczególną uwagę zasługuje fakt, że większość najlepiej ocenionych portali stanowią witryny działające w oparciu o szablony Biuletynów Informacji Publicznej.

Zapoznając się z poniższymi informacjami należy pamiętać, iż przytoczone dane dotyczą tylko i wyłącznie tych elementów, które jest w stanie przeanalizować automatyczne narzędzie Utilitia. Inne błędy nieobecne w tym zestawieniu mogą występować na poszczególnych stronach i stanowić istotną barierę w dostępie do informacji.

Najwyżej ocenione serwisy

Urząd Miasta Bełchatowa - (<http://www.belchatow.pl/bip>)

Serwis posiadał unikalne identyfikatory HTML w obrębie każdej podstrony. Elementy menu nawigacyjnego rozmieszczone zostały prawidłowo, zgodnie ze wskazaniem konsorcjum W3C. W całym portalu tylko jedno pole formularza nie zostało wyposażone w prawidłową etykietę. Witryna jest tak samo funkcjonalna z włączonym językiem JavaScript, jak i bez niego. Autorzy strony zadbałi o to, aby wszystkie odnośniki wewnątrz jak i na zewnątrz serwisu były aktualne. Materiały multimedialne opisane były w sposób alternatywny. Jedynie na jednej podstronie serwisu występują elementy rozmieszczone w sposób wizualny. W tym przypadku mamy do czynienia z tzw. prymitywnym formatowaniem. Do powtarzalnych elementów na stronie można w łatwy sposób przechodzić za pomocą osadzonych w witrynie linków wewnętrznych. Wykorzystywany w portalu arkusz stylów CSS jest stworzony zgodnie z wytycznymi konsorcjum W3C. Wszystkie zamieszczone w obrębie serwisu dokumenty w formacie PDF posiadały warstwę tekstową, dzięki czemu możliwe jest ich łatwe przeszukiwanie oraz odczyt przez osoby z dysfunkcją wzroku. Deklarowany język strony został poprawnie określony, co pozwala użytkownikom korzystającym z wielojęzycznej syntezy mowy bez trudu zapoznawać się z wybranymi informacjami za pomocą odpowiedniego głosu w danym języku. Elementy tekstowe umieszczone w witrynie posiadały odpowiedni kontrast. Serwis nie wykorzystywał obrazkowych kodów CAPTCHA a także automatycznie uruchamiających się dźwięków.

Urząd Gminy Wieprz - (<http://www.wieprz.pl>)

Serwis posiadał unikalne identyfikatory HTML w obrębie każdej podstrony. Nagłówki oraz elementy menu nawigacyjnego rozmieszczone zostały prawidłowo, zgodnie ze

wskazaniami konsorcjum W3C. W całym portalu pola formularzy wyposażone zostały w poprawne etykiety. Witryna była tak samo funkcjonalna z włączonym językiem JavaScript, jak i bez niego. Materiały multimedialne posiadały opisy alternatywne. W serwisie nie występowały elementy rozmieszczone w sposób wizualny, tzw. prymitywne formatowanie. Do powtarzalnych elementów na stronie można było w łatwy sposób przejść za pomocą osadzonych w witrynie linków wewnętrznych. Wykorzystywany w portalu arkusz stylów CSS stworzony był zgodnie z wytycznymi konsorcjum W3C. Wszystkie zamieszczone w obrębie serwisu dokumenty w formacie PDF posiadały warstwę tekstową, dzięki czemu możliwe jest ich łatwe przeszukiwanie oraz odczyt przez osoby z dysfunkcją wzroku. Deklarowany język strony został poprawnie określony, co pozwala użytkownikom korzystającym z wielojęzycznej syntezy mowy bez trudu zapoznać się z wybranymi informacjami za pomocą odpowiedniego głosu w danym języku. Elementy tekstowe umieszczone w witrynie posiadały prawidłowy kontrast, a poszczególne podstrony unikalne tytuły. Do każdej strony w obrębie portalu, zgodnie ze standardem WCAG 2.0, prowadziły co najmniej dwie drogi. Serwis nie wykorzystywał obrazkowych kodów CAPTCHA, a także automatycznie uruchamiających się dźwięków.

Urząd Gminy Zaręby Kościelne - (<http://www.zareby.ornet.pl>)

Serwis posiadał unikalne identyfikatory HTML w obrębie każdej podstrony. Elementy menu nawigacyjnego rozmieszczone zostały prawidłowo, zgodnie ze wskazaniami konsorcjum W3C. W całym portalu tylko jedno pole formularza nie zostało wyposażone w prawidłową etykietę. Witryna była tak samo funkcjonalna z włączonym językiem JavaScript, jak i bez niego. Autorzy strony zadbali o to, aby wszystkie odnośniki wewnątrz, jak i na zewnątrz serwisu były aktualne. Materiały multimedialne były opisane w sposób alternatywny. Jedynie na jednej podstronie serwisu występowały elementy rozmieszczone w sposób wizualny. W tym przypadku mamy do czynienia z tzw. prymitywnym formatowaniem. Do powtarzalnych elementów na stronie można było przejść w łatwy sposób za pomocą osadzonych w witrynie linków wewnętrznych. Wykorzystywany w portalu arkusz stylów CSS był stworzony zgodnie z wytycznymi konsorcjum W3C. Wszystkie zamieszczone w obrębie serwisu dokumenty w formacie PDF posiadały warstwę tekstową, dzięki czemu możliwe jest ich łatwe przeszukiwanie oraz odczyt przez osoby z dysfunkcją wzroku. Deklarowany język strony został poprawnie określony. Elementy tekstowe umieszczone w witrynie posiadały odpowiedni kontrast. Serwis nie wykorzystywał obrazkowych kodów CAPTCHA, a także automatycznie uruchamiających się dźwięków.

Gmina Dąbrowa - (<http://www.bip.gminadabrowa.pl>)

Serwis posiadał unikalne identyfikatory HTML w obrębie każdej podstrony. Elementy menu nawigacyjnego rozmieszczono prawidłowo, zgodnie ze wskazaniem konsorcjum W3C. W całym portalu pola formularzy wyposażone zostały w poprawne etykiety. Witryna była tak samo funkcjonalna z włączonym językiem JavaScript, jak i bez niego. Materiały multimedialne zostały opisane w sposób alternatywny. W serwisie nie występują elementy rozmieszczone w sposób wizualny, tzw. prymitywne formatowanie. Do powtarzalnych elementów na stronie można było przejść w łatwy sposób za pomocą osadzonych w witrynie linków wewnętrznych. Wykorzystywany w portalu arkusz stylów CSS został stworzony zgodnie z wytycznymi konsorcjum W3C. Wszystkie zamieszczone w obrębie serwisu dokumenty w formacie PDF posiadały warstwę tekstową, dzięki czemu możliwe jest ich łatwe przeszukiwanie oraz odczyt przez osoby z dysfunkcją wzroku. Deklarowany język strony został poprawnie określony. Elementy tekstowe umieszczone w witrynie posiadały prawidłowy kontrast, a poszczególne podstrony unikalne tytuły. Do każdej strony w obrębie portalu, zgodnie ze standardem WCAG 2.0, prowadziły co najmniej dwie drogi. Serwis nie wykorzystywał obrazkowych kodów CAPTCHA.

Urząd Miasta Gdyni - (<http://www.gdynia.pl/bip>)

Serwis posiadał unikalne identyfikatory HTML w obrębie każdej podstrony. Elementy menu nawigacyjnego rozmieszczone zostały prawidłowo, zgodnie ze wskazaniem konsorcjum W3C. W całym portalu pola formularzy wyposażone zostały w poprawne etykiety. Witryna była tak samo funkcjonalna z włączonym językiem JavaScript, jak i bez niego. Materiały multimedialne opisane były w sposób alternatywny. W serwisie nie występowały elementy rozmieszczone w sposób wizualny, tzw. prymitywne formatowanie. Do powtarzalnych elementów na stronie można było przejść w łatwy sposób za pomocą osadzonych w witrynie linków wewnętrznych. Wykorzystywany w portalu arkusz stylów CSS stworzony został zgodnie z wytycznymi konsorcjum W3C. Wszystkie zamieszczone w obrębie serwisu dokumenty w formacie PDF posiadały warstwę tekstową, dzięki czemu możliwe jest ich łatwe przeszukiwanie oraz odczyt przez osoby z dysfunkcją wzroku. Deklarowany język strony został poprawnie określony. Elementy tekstowe umieszczone w witrynie posiadały prawidłowy kontrast, a poszczególne podstrony unikalne tytuły. Do każdej strony w obrębie portalu, zgodnie ze standardem WCAG 2.0, prowadziły co najmniej dwie drogi. Serwis nie wykorzystywał obrazkowych kodów CAPTCHA, a także automatycznie uruchamiających się dźwięków.

Najniżej ocenione serwisy

Gmina Michów - (<http://www.gminamichow.pl/web/guest/aktualnosci>)

W serwisie stwierdzono występowanie wielu nieprawidłowości w strukturze języka HTML. Sama tylko strona główna zawierała ich aż 473. Żadna z podstron portalu nie posiadała prawidłowo rozmieszczonych nagłówków. Wszystkie osadzone w witrynie formularze nie otrzymały poprawnych etykiet. Poszczególne podstrony nie zostały wyposażone w unikalne i indywidualne tytuły. W całym serwisie stwierdzono występowanie elementów wyróżnionych tylko na jeden sposób, co może skutkować przeoczeniem istotnych informacji. Na wszystkich podstronach występowały elementy migoczące szybciej niż 3 razy na sekundę, które mogą wywoływać u epileptyków ataki padaczki. W całym portalu deklarowany język był niepoprawnie określony. Osadzone w witrynie materiały multimedialne nie posiadały alternatywnych opisów tekstowych. Na większości podstron serwisu występowały problemy z przechodzeniem do powtarzalnych elementów strony, takich jak menu nawigacyjne, treść, czy stopka. Arkusz stylów CSS nie został przygotowany w sposób zgodny z wytycznymi konsorcjum W3C. W serwisie występowały dokumenty PDF będące jedynie obrazami tekstu, nie posiadającymi warstwy tekstowej. Sprawia to, iż ich treść jest niedostępna m.in. dla osób niewidomych, a przy tym także niemożliwa do przetworzenia lub agregacji. Wbrew zaleceniom standardu WCAG 2.0 większość stron w obrębie portalu nie została wyposażona w dwie drogi dotarcia do ich treści. Elementy tekstowe posiadały nieprawidłowy kontrast, co utrudnia, a często uniemożliwia odczytanie treści osobom z różnymi dysfunkcjami wzroku. Dodatkowo większość podstron serwisu napisana była niezrozumiałym lub zbyt trudnym językiem.

Urząd Miejski w Grybowie - (<http://www.grybow.pl>)

W serwisie stwierdzono występowanie wielu nieprawidłowości w strukturze języka HTML. Strona główna zawierała ich 131. Żadna z podstron portalu nie posiadała prawidłowo użytych identyfikatorów HTML oraz poprawnie rozmieszczonych nagłówków. Wszystkie osadzone w witrynie formularze nie otrzymały prawidłowych etykiet. Poszczególne podstrony nie zostały wyposażone w unikalne i indywidualne tytuły. Osadzone w portalu odnośniki nie posiadały prawidłowych opisów. W całym serwisie deklarowany język został niepoprawnie określony. Umieszczone na 44 podstronach materiały multimedialne nie posiadały alternatywnych opisów tekstowych. Arkusz stylów CSS nie został przygotowany w sposób zgodny z wytycznymi konsorcjum W3C. W serwisie występowały dokumenty PDF będące jedynie obrazami tekstu, nie posiadającymi warstwy tekstowej. Sprawia to, iż ich treść jest niedostępna m.in. dla osób niewidomych, a przy tym także niemożliwa do

przetworzenia lub agregacji. Wbrew zaleceniom standardu WCAG 2.0 większość stron w obrębie portalu nie została wyposażona w dwie drogi dotarcia do ich treści. Dodatkowo 10 podstron serwisu napisanych zostało niezrozumiałym lub zbyt trudnym językiem.

Gmina Sitkówka - (<http://www.nowiny.com.pl/>)

W serwisie stwierdzono występowanie licznych błędów w strukturze języka HTML. Żadna z podstron portalu nie posiadała prawidłowo użytych identyfikatorów HTML oraz poprawnie rozmieszczonych nagłówków. Poszczególne podstrony nie zostały wyposażone w unikalne i indywidualne tytuły. W całym serwisie stwierdzono występowanie elementów wyróżnionych tylko na jeden sposób. Na wszystkich podstronach osadzono elementy migoczące szybciej niż 3 razy na sekundę, które mogą wywoływać u epileptyków ataki padaczki. W całym portalu deklarowany język został niepoprawnie określony. Osadzone w witrynie materiały multimedialne nie posiadały alternatywnych opisów tekstowych. Dokumenty PDF umieszczone w portalu były jedynie obrazami tekstu nie posiadającymi warstwy tekstowej. Sprawia to, iż ich treść jest niedostępna m.in. dla osób niewidomych, a przy tym także niemożliwa do przetworzenia lub agregacji. Wbrew zaleceniom standardu WCAG 2.0 większość stron w obrębie portalu nie została wyposażona w dwie drogi dotarcia do ich treści. Dodatkowo większość podstron serwisu napisana została niezrozumiałym lub zbyt trudnym językiem

Gmina Prażmów - (<http://www.prazmow.pl/>)

Na wszystkich podstronach serwisu stwierdzono występowanie licznych błędów w strukturze języka HTML. Żadna z podstron portalu nie posiadała prawidłowo użytych identyfikatorów HTML oraz poprawnie rozmieszczonych nagłówków. Wszystkie osadzone w witrynie formularze nie otrzymały prawidłowych etykiet. Poszczególne podstrony nie zostały wyposażone w unikalne i indywidualne tytuły. W całym serwisie stwierdzono liczne występowanie elementów wyróżnionych tylko na jeden sposób oraz niepoprawnie opisanych odnośników. Elementy rozmieszczone tylko w sposób wizualny, tzw. prymitywne formatowanie, występowały w całym portalu. Arkusz stylów CSS nie został przygotowany w sposób zgodny z wytycznymi konsorcjum W3C. Dokumenty PDF umieszczone w portalu były jedynie obrazami tekstu nie posiadającymi warstwy tekstowej. Sprawia to, iż ich treść jest niedostępna m.in. dla osób niewidomych. Wbrew zaleceniom standardu WCAG 2.0 większość stron w obrębie portalu, nie została wyposażona w dwie drogi dotarcia do ich treści. Menu nawigacyjne na poszczególnych podstronach osadzone zostało w różnych lokalizacjach, a elementy tekstowe posiadały nieprawidłowy kontrast, co utrudnia, a często uniemożliwia zapoznanie się z informacją osobom z dysfunkcją wzroku.

Gmina Orły - (<http://www.gminaorly.pl>)

Na wszystkich podstronach serwisu stwierdzono występowanie licznych błędów w strukturze języka HTML. Jedynie jedna z podstron portalu posiadała prawidłowo użyte identyfikatory HTML. Także tylko część portalu zawierała poprawnie rozmieszczone nagłówki. Wszystkie osadzone w witrynie formularze nie otrzymały prawidłowych etykiet. Poszczególne podstrony nie zostały wyposażone w unikalne i indywidualne tytuły. W całym serwisie stwierdzono liczne występowanie elementów wyróżnionych tylko na jeden sposób. W całym portalu deklarowany język został niepoprawnie określony. Osadzone w witrynie materiały multimedialne nie posiadały alternatywnych opisów tekstowych. Arkusz stylów CSS nie został przygotowany w sposób zgodny z wytycznymi konsorcjum W3C. Zawierał aż 266 błędów. Dokumenty PDF umieszczone w portalu były jedynie obrazami tekstu nie posiadającymi warstwy tekstowej. Sprawia to, iż ich treść jest niedostępna m.in. dla osób niewidomych. Wbrew zaleceniom standardu WCAG 2.0 większość stron w obrębie portalu, nie została wyposażona w dwie drogi dotarcia do ich treści. Serwis nie posiada także elementu ułatwiającego nawigację w jego obrębie, tzw. okruszków.

4. Podsumowanie

Dotychczas w Polsce powstawały różnego rodzaju, większe lub mniejsze opracowania na temat poziomu dostępności publicznych witryn internetowych. Z uwagi na niewielką ilość badanych portali, uzyskiwane dane zawsze były szacunkowe. Większość opracowań koncentrowała się jedynie na podmiotach dysponujących odpowiednimi środkami, które mogły zostać przeznaczone na modernizację i zwiększenie poziomu dostępności. Taki tryb postępowania prowadził do zafałszowania danych na temat faktycznej skali dostępności polskich witryn internetowych. Dopiero analiza ponad 3000 publicznych serwisów, w przeważającej większości należących do samorządów lokalnych, ukazała prawdziwy poziom dostępności polskiego internetu. Identyczne badanie powtórzone po sześciu miesiącach pozwala nam określić kierunek oraz tempo zachodzących zmian.

Siedem lat po ryzykier konferencji, badanie przeprowadzone pod kątem potrzeb osób niepełnosprawnych, zgodności ze standardem WCAG 2.0 oraz rozporządzeniem Rady Ministrów z dn. 12. kwietnia 2012 r. pokazało, iż ani jeden z pośród badanych portali nie był w pełni dostępny dla osób niepełnosprawnych oraz ludzi w inny sposób cyfrowo wykluczonych.

Automatyczna analiza nie jest w stanie wykryć wszystkich błędów dostępnościowych w obrębie badanego serwisu. Niestety prowadzi to do konkluzji, iż przytaczane w raporcie dane o ilościach występujących barier w dostępie do informacji, są niższe niż w rzeczywistości. Wymienione wskaźniki obejmują jedynie nieprawidłowości odnalezione w sposób automatyczny.

Rozporządzenie Rady Ministrów nakłada na wszystkie podmioty publiczne oraz jednostki realizujące działania publiczne obowiązek udostępnienia treści publikowanych w serwisach internetowych do końca kwietnia 2015 r. Jednocześnie, wszystkie nowo powstające lub modernizowane portale muszą spełniać wymogi rozporządzenia. Stworzona w trakcie pierwszego badania baza adresów publicznych portali umożliwiła przeprowadzenie kolejnej, analogicznej analizy w celu zweryfikowania oraz faktycznego zbadania poziomu i tempa zmian zachodzących w ramach udostępniania publicznych witryn internetowych. Podstawowe wnioski płynące z powyższego raportu są następujące:

- coraz więcej publicznych serwisów internetowych jest udostępnianych osobom cyfrowo wykluczonym,
- wzrost liczby dostępnych serwisów na przestrzeni 6-mcy wyniósł 1,5%,
- wzrost liczby serwisów dostępnych ze sporadycznie występującymi barierami w dostępie do informacji na przestrzeni 6-mcy wyniósł 2,3%,
- kierunek zmian jest bardzo pozytywny lecz ich tempo jest niewystarczające,
- przy zachowaniu dotychczasowego wskaźnika wzrostu, w 2015 r. jedynie 7,8% zamiast zakładanych 100% publicznych serwisów będzie dostępnych dla osób cyfrowo wykluczonych,
- nadal świadomość obowiązku udostępniania informacji publicznej jest zbyt niska wśród pracowników administracji publicznej,
- nadal świadomość tego czym jest informacja publiczna oraz sposobów jej prezentowania w dostępny sposób jest zbyt niska wśród pracowników administracji publicznej.